

hic distractarum varietate, vel librorum multitudine turbetur, attendat quid Hieronymus de modo et ordine sacram paginam legendi in Epistola ad Alletam, De institutione filiae, dicat. Ait autem: « Discat primum Psalterium; his se canticis sanctam vocet, et in Proverbiis Salemonis erudiatur ad vitam; in Ecclesiasten consuescat quæ mundi sunt calcare, in Job virtutis et patientiæ exempla sectetur. Ad Evangelia transeat: nunquam ea positura de manibus, apostolorum Acta et Epistolas tota cordis voluntate imbuat. Cumque pectoris sui cellarium opibus locupletaverit, mandet memoriæ prophetas, Heptateucom, et Regum ac Paralipomenon libros. Esdræ quoque et Esther volumina; ultimo, sine periculo diseat Canticum canticorum; quod si in ex-

ordio legerit, sub carnalibus verbis spiritualium nuptiarum epithalamium non intelligens vulneraretur. Caveat omnia apocrypha, et si quando ea, non ad dogmatum veritatem, sed ad singulorum reverentiam legere voluerit, sciat non eorum esse, quorum titulis prænotantur, multaque in his admista esse vitiosa, et grandis esse prudentiæ aurum in luto quærere. Cypriani Opuscula semper in manu teneat, Athanasii Epistolas et Hilarii libros inoffenso currat pede. Illorum tractatibus, illorum delectetur ingeniis, in quorum libris pietas fidei non vacillet. Cæteros sic legat, ut magis judicet, quam sequatur. Vale. »

Nutriunt [sic] hi sortem Christo persæpe placentem,
Hoc meritum sit eis cœlestis Dindima jugis.

CUJUSDAM CANONICI REGULARIS EPISTOLA

Ad priorem Charitatis, de canonico regulari facto monacho, quem ille repetebat.

(D. Mabillon, *Annal. Bened.*, VI, 677, ex ms. bibl. Ottobon.)

Venerabili ac jure diligendo domino N. priori de Charitate S. H. semper bene valere. Audistis Scripturam dicentem: *Charitas non quærit quæ sua sunt* (I Cor. xiii), nostis quod dico, ubi charitas est, lumen est, et tenebræ non sunt ullæ, nihil fictum patrat charitas, nihil fuscatur veritas; propterea vero amico loquor nihil dissimulans, sed cum fiducia qua nostis, quoniam ex charitate est quod dico. Si autem quod et vos idipsum sentitis, quoniam eandem charitatem habetis ad me, non credatis quod nihil vobis dicam nisi ex charitate et pro veritate. Propterea cum fiducia loquar nihil timens offendere in charitate.

Significatum est mihi quemdam de fratribus ecclesiæ Sancti Joannis Senonensis clam de ecclesia sua eduxisse, eumque a vobis receptum et in monasterio vestro cucullatum; præterea et vos abbati et supra memoratæ ecclesiæ ovem suam requirentibus dura quædam respondisse et minus dicenda. Non hæc conveniunt servis Christi; apostolus super alienum fundamentum ædificare noluit, et lex divina in messem alienam prohibet falcem mitti. Si autem dicilis, quod tamen dicere vos non puto, sed quosdam qui vobiscum sunt, quia vita vestra melior est, licet omni homini quomodo vult et ubi vult, meliorem vitam et conversationem potiore eligere, recordamini quid Magister nos docuit: apostoli de primatu contendunt: *facta est contentio inter discipulos, quis eorum videretur esse major* (Luc. xxi): fortassis ideo facta est contentio, quia futura erat contentio. Adhuc contendimus, et dicit unus: *Melior sum*; alter dicit: *Non tu, sed ego*:

Christus quid dicit? intendite: *Qui voluerit, inquit, major esse inter vos, erit vester servus* (ibid.); erit servus, erit Chanaan, erit servus servorum qui dicit membro Christi: *Tu malus es, esto bonus; vrenda patris deridet, servus servorum erit. O Chanaan quare rides, quare derides? Servus servorum eris; semen Chanaan et non Juda, species decepte, quia veritas non est apud te; tu gloriaris in specie tua, et sufficere putas cum non habeas veritatem. Si enim veritatem haberes, nunquam gloriareris in specie. O lingua impudica, post Christum dicere audes: Tu malus es, ego sum bonus. Ille jam dixit: *Qui voluerit major esse, erit servus*; et tu adhuc impudenter clamas: *Ego melior sum?* Attendis post speciem tuam, et in ipsa gloriaris; respicis nigredinem tuam, et candorem meum non attendis, quare? quia nigredo species est humilitatis; et ego dico, quia candor species est puritatis; nigredo, species abjectionis; candor, gloriæ et exaltationis. Commendamus nos modo de specie; tu gloriaris in nigredine, ego in candore, tu in humilitate gloriaris; et utinam bene gloriareris! Si enim de humilitate bene gloriareris, nunquam superbires de humilitate, contrariis contraria miscens; humilitas enim et superbia contraria sunt: non possunt simul esse duo hæc; de humilitate superbire potes, sed cum humilitate superbiam habere non potes; quia igitur superbis de humilitate, humilitatem te non habere ostendis. Tu vis major esse, quid eris? parum est ut dicam minor, quia servus eris. Monachi dicunt: *Nos meliores sumus*; canonici dicunt: *Non, sed nos meliores sumus*.*

ego dico: Nec vos nec nos, quia omnes mali sumus; **A** ubi autem omnes mali sunt, nemo melior est. Veniant, inquit monachi, canonici ad nos ut boni fiant, quia nos meliores sumus: si vos meliores estis, ergo et illi boni sunt; quomodo ergo apud vos boni fient, qui et sine vobis jam boni sunt; sed dicitis: Boni sunt, sed veniant ut meliores fiant. Nulli prohiberi potest quin melior fiat, si vult. Audite: dicitis quod, licet canonico, posthabita et sprete professione sua, ad vestram conversationem transire, quia, ut vos dicitis, melior est: ergo licet mulieri nuptæ, contempta matrimonii lege, ad continentiam se transferre; quia, quod negare non potestis, continentia matrimonio melior est. Obliti estis legis (*Num. xxx*), quæ dicit: Nec pro bono pejus, nec pro malo melius, idem ipsum, non aliud, **B** quod vovisti, hoc redde; hoc enim debes. Si melius quid dare volueris, cum illo da pro illo; nam non potes nisi per illum cui hoc debes, et per illum per quem debes, quantum in te est, nec aliud

debes quam hoc quod vovisti. Si ille aliud accipere voluerit, cui hoc debes in ipsius est voluntate, non in tua potestate. De cæterò, pro eo quod dicit Apostolus: *Honore invicem prævenientes* (*Rom. xii*), qui se ipsos commendant, hoc modo fortassis intelligendum putant, ut unusquisque ante alium honorem rapere festinet, jactando et se ipsum præferendo: ego sic intelligo: Qui me interrogaverit, si canonicus sum, dico monachos meliores; si monachus sum, dico canonicos potiores: hoc est mandatum Christi et Regula christiana. Quapropter si meæ parvitati creditis, non aliud sapietis, nec facietis. Quod si forte id quod a vestris minus discrete factum est, corrigere neglexeritis, timeo ne Deo displiceat; et ecclesiastici juris censura, si Romani pontificis audientiam fratres qui a vobis læsi sunt, adierint, inultum esse non permittet. Idcirco modestiæ vestræ quam hactenus Dei gratia tenuistis, nolite oblivisci. Valet.

ORATIONIS DOMINICÆ

EXPLANATIO.

(Ex codice sæculi circiter xi edidit card. Angelo Mai in libro cui titulus: *Scriptorum veterum nova Collectio e Vaticanis codicibus eruta*; Romæ, typis Vaticanis, 1825-31, in-4°, t. IX, p. 377.)

Dominus et Salvator noster, clementissimus suorum eruditor, docturus discipulos quid orarent, præmisit docendo eos quomodo orarent, dicens: *Vos autem cum oratis, inquit, introite in cubicula vestra* (*Matth. vi*). Quæ sunt ista cubicula? nisi ipsa corda, quæ in Psalmo etiam significantur, ubi dicitur: *Quæ dicitis in cordibus vestris, et in cubiculis vestris compungimini* (*Psal. iv*). *Et cludentes [ita hic cod.] ostia orate Patrem vestrum in abscondito*. Parvum est intrare in cubicula, si ostium pateat importunis, per quod ostium ea quæ foris sunt improbe se immergunt, et interiora nostra appetunt. Foris autem diximus esse omnia temporalia et visibilia quæ per ostium, id est per carnalem sensum, cogitationes nostras penetrant, et turba vanorum phantasmatum orantibus obstrepunt. Claudendum est ergo ostium, id est carnali sensui resistendum, ut oratio spiritalis dirigatur ad Patrem, quæ fit in intimis cordis, ubi oratur Pater in abscondito. *Et Pater, inquit, vester, qui videt in abscondito, reddet vobis*. Et hoc tali clausula terminandum fuit; non enim hoc monet nunc ut oremus, sed quomodo oremus: de corde itaque mundando præcepit, quod non mundat nisi una et simplex intentio, solo et puro amore sapientia. *Orantes autem, ait, nolite multum loqui, sicut ethnici; putant enim quod in multiloquio suo exaudiantur*.

C Et revera omne multiloquium a gentilibus venit, qui exercendæ linguæ potius, quam mundando animo dant operam, arbitrantes sicut hominem judicem verbis adduci ad sententiam, ita etiam Deum multiloquio flectendum. *Nolite itaque assimilari eis; scit enim Pater vester quid vobis necessarium sit antequam petatis ab eo*; quibus verbis docemur, non verbis nos agere debere apud Deum ut impetretur quod volumus, sed rebus quas animo gerimus, et intentione cogitationis, cum dilectione pura et supplici affectu; sed res ipsas verbis nos docuisse Dominum nostrum, quibus memoriæ mandatis, eas ad tempus orandi recordaremur.

D Sed rursus quæri potest sive rebus, sive verbis orandum sit, quid opus sit ipsa oratione, si Deus jam novit quid nobis necessarium sit? nisi quis ipsa orationis intentio cor nostrum serenat, et purgat capaciusque efficit ad excipienda divina munera, quæ spiritaliter nobis infunduntur. Non enim ambitione precum nos exaudit Deus, qui semper paratus est dare suam lucem nobis, non visibilem, sed intelligibilem et spiritalem; sed nos non semper parati sumus accipere, cum inclinamur in alia, et rerum temporalium cupiditate tenebramur. Fit ergo in oratione conversio cordis ad eum qui semper dare paratus est, si nos capiamus quod delebit. Sed jam considerandum est quæ nos orare ille